

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI**

**FILOLOGIK TADQIQOTLARNING
YANGI BOSQICHI:
ZAMONAVIY TENDENSIYALAR VA
ISTIQBOLLAR**

III XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI

2025-yil, 21-OKTABR

BUXORO – 2025

ANJUMAN DASTURIY QO'MITASI

1. B.B. Ma'murov – Buxoro davlat pedagogika instituti rektori, rais;
2. Z.M. Muqimov – Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor, rais muovini;
3. G.R. Akramova – Ilmiy – tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy pedagogik kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i, a'zo;
4. X.A. Xaitov – Tillar fakulteti dekani, a'zo;
6. U.S.Amonov – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini mudiri, a'zo;
7. D.B.Axmedova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini professori, a'zo;
8. G.B.Rustamova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini dotsenti, a'zo;
9. G.R.Mirxanova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini dotsenti, a'zo;
10. R.A.Saidova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini professori, a'zo;
11. Y.U.Nurova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini dotsenti, a'zo;
12. Sh.Sh.Nizomova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini dotsenti, a'zo;
13. N.H.Hojiyeva – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini dotsenti, a'zo;
14. M.U.Usmonova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini katta o'qituvchisi, a'zo;
15. N.A.Bafoyeva – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini o'qituvchisi, a'zo;
16. N.O. Avazova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini o'qituvchisi, a'zo;
17. S.T. Latipova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini o'qituvchisi, a'zo

ILMIY ANJUMANNING TASHKILY QO'MITASI

1. M.M. Bafayev – O'quv ishlari bo'yicha prorektor, rais;
2. M.L. Umedjanova – Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha birinchi prorektor, rais muovini;
3. U.S. Amonov – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini mudiri, a'zo;
4. F.R.Rustamov – Tillar fakulteti Yoshlar bilan ishlash bo'yicha dekan o'rinbosari
5. L.F. Sharipova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini professori, a'zo;
6. M.Y. Ro'ziyeva – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini professori, a'zo;
7. Sh.M. Istamova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini dotsenti, a'zo;
8. M.B. Sharipova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini dotsenti, a'zo;
9. G.B. Rustamova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini dotsenti, a'zo;
10. R.R. Xalilova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini dotsenti, a'zo;
11. M.U. Usmonova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini katta o'qituvchisi, a'zo;
12. F.K. Nurova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini katta o'qituvchisi, a'zo;
13. N.N. Mirjonov – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini o'qituvchisi, a'zo;
14. M.Y. Latifova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini o'qituvchisi, a'zo;
15. M.A. Tilavova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini o'qituvchisi, a'zo;
16. M.V. Jabborova – O'zbek tili va adabiyoti kafedrasini o'qituvchisi, a'zo.

To'plam O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 27-dekabrda "2025-yilda o'tkazilishi rejalashtirilgan xalqaro va respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida"gi 496-sonli buyrug'i rejasida belgilangan tadbirlarning bajarilishini ta'minlash maqsadida Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi Buxoro davlat pedagogika institutida o'tkazilgan "Filologik tadqiqotlarning yangi bosqichi: zamonaviy tendensiyalar va istiqbollari" mavzusidagi III xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari asosida tuzildi.

Mas'ul muharrir:

G.B. Rustamova - filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Taqrizchilar:

D.S. O'rayeva - filologiya fanlari doktori, professor

F.S. Safarova - filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

ADABIYOT DARSLARIDA O'YIN TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

Nizomova Shoxista Shodiyevna

BuxDPI O'zbek tili va adabiyoti kafedrasida dotsenti, f.f.f.d (PhD)

Annotatsiya: Ushbu maqolada adabiyot darslarida o'yin texnologiyalarining ahamiyatini takomillashtirishning ijobiy o'zgarishlarini amalga oshirilishi talqini haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim bosqichlar, maqsadi, vazifasi, tamoyillari, ta'lim ehtiyojlari, ilm-fan, interaktiv metodlar, o'yin texnologiyalari, rolli o'yinlar,

Аннотация: В данной статье рассматривается интерпретация позитивных изменений, которых можно достичь за счет повышения значимости игровых технологий на уроках литературы.

Ключевые слова: образовательные этапы, цели, задачи, принципы, образовательные потребности, наука, интерактивные методы, игровые технологии, ролевые игры,

Annotation: This article discusses the interpretation of the positive changes that can be achieved by improving the importance of game technologies in literature lessons.

Key words: educational stages, goals, tasks, principles, educational needs, science, interactive methods, game technologies, role-playing games,

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchini shunchaki tayyor bilim egasi emas, balki faol ijodkor, tanqidiy fikrlovchi va o'rganishga qiziqadigan shaxs sifatida shakllantirishni ko'zlaydi. Bu esa an'anaviy, biryoqlama ma'ruzaviy usullardan ko'ra **interaktiv, faol o'qitish texnologiyalarining** joriy qilinishini taqozo etadi. Xususan, **adabiyot fanida** ta'lim jarayonini samarali tashkil etish — o'quvchining badiiy tafakkurini o'stirish, estetik didini shakllantirish, so'z boyligini oshirish va mustaqil fikrlashga o'rgatishda muhim omil hisoblanadi. Bu maqsadlarga erishishda **o'yin texnologiyalarining o'rni beqiyosdir.**

1. O'yin texnologiyalari nima? O'yin texnologiyalari — o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirish uchun **maqsadli, qoidali va faoliyatga asoslangan o'yin faoliyatlarini** ta'lim jarayoniga integratsiya qilishdir. Bu jarayonda o'yin elementlari dars maqsadiga xizmat qiladi, vaqt va mazmun doirasida rejalashtiriladi.

2. Nega aynan adabiyot fanida o'yin texnologiyalari kerak? Adabiyot — bu **emotsional, mazmunan chuqur, ko'p qatlamli** fanga kiradi. Uni o'zlashtirish uchun faqat faktlar emas, balki **badiiy tasavvur, his-hayajon, obrazni his qilish**, ijtimoiy va axloqiy holatlarni anglash talab etiladi.

O'yin texnologiyalari:

- O'quvchini faollikka undaydi;
- Matnni jonli va qiziqarli talqin qilish imkonini beradi;
- Obrazlar orqali rolli o'yinlarda ishtirok etish — ularni chuqurroq anglashga olib keladi;
- Tanqidiy fikrlash, tez qaror qabul qilish, nutqni rivojlantirishga xizmat qiladi.

3. Adabiyot darslarida qo'llaniladigan o'yin shakllari

A) Rolli o'yinlar (dramatizatsiya)

O'quvchilar adabiy qahramonlar roliga kirib, sahna ko'rinishlarini tayyorlaydi yoki dialoglar orqali obrazni jonlantiradi. Masalan: "Alpomish" dostonidan sahna ko'rinishi, "O'tgan kunlar" asaridan Otabek va Kumush suhbatini sahnalashtirish.

B) "Kim tez?" o'yini

Berilgan matn bo'yicha savollarga tezlikda javob berish orqali asarning mazmuni mustahkamlanadi.

Masalan: “Majnun kim edi?”, “Ulug‘bek kimning nabirasi?”, “Yusuf bilan Zulayho qaysi asarda uchraydi?”

C) “Topib ayt!”

Berilgan tavsif bo‘yicha obraz, asar yoki muallifni topish.

Masalan: “Men sabr-toqat ramziman, Otabekning suyukli yori bo‘lganman” – (javob: Kumush)

D) “Ssenariy tuzish” o‘yini

Asar davomida yuz bermagan, lekin ehtimoliy voqealarni o‘ylab topish.

Masalan: “Agar Kumush tirik qolganida, voqealar qanday davom etgan bo‘lardi?”

E) “Badiiy sud”

Adabiy qahramonlar ustidan “sud” tashkil qilish, ularni oqlash yoki ayblash.

Masalan: “Qutlug‘qul bek aybdormi?” – bu orqali o‘quvchilarda tanqidiy fikr rivojlanadi.

4. O‘yin texnologiyalarining afzalliklari

Afzalliklar

Tavsifi

Faollikni oshiradi	bo‘ladi	O‘quvchi darsda passiv emas, faol ishtirokchi bo‘ladi
Tanqidiy fikrni rivojlantiradi		Asar mazmunini chuqurroq tahlil qiladi, bahs-munozarada qatnashadi
Tasavvur va ifoda imkonini kengaytiradi		Obrazlarni jonlantirish orqali tafakkur va tasvirlash qobiliyati kuchayadi
Jamoadan o‘rgatadi	ishlashni	O‘yinlar ko‘p hollarda guruhda bajariladi
Nutq oshiradi	madaniyatini	Bahslar, rolli sahnalar orqali so‘z boyligi oshadi

7-sinf adabiyot darsidan

Mavzu: “Yusuf va Zulayho” – Alisher Navoiy

Dars maqsadi: Asardagi asosiy g‘oya va obrazlarni tushuntirish

O‘yin turi: Rolli o‘yin + “Obrazni top”

Jarayon:

1. O‘quvchilar 3 guruhga bo‘linadi (Yusuf guruhi, Zulayho guruhi, voqeani sharhlovchilar).
2. Har bir guruh o‘z obrazini tahlil qilib, sahnalashtiradi.
3. Keyin guruhlar bir-biriga savollar beradi.
4. O‘qituvchi har bir ishtirokchini rag‘batlantiradi.

Bu jarayon orqali o‘quvchilar:

- Matnni puxta o‘zlashtiradi;
- Obrazni his qiladi;
- Mustaqil tahlil qilishga o‘rganadi;
- Nutq va jamoada ishlash ko‘nikmasi rivojlanadi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ta‘limda o‘yin texnologiyalari **maqsadsiz vaqt o‘tkazish vositasi emas**, balki **samarali pedagogik metod** sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, adabiyot darslarida bu usullar o‘quvchini badiiy asar dunyosiga jalb qilish, obrazlar bilan yashash, tahlil qilish, mustaqil fikrlash va estetik zavq olishga xizmat qiladi. O‘yin orqali o‘rganilgan bilim uzoq vaqt esda qoladi, o‘quvchida ijodiy tafakkur rivojlanadi, bu esa uni kelajakda ham madaniyatli, tafakkurli, ongli inson qilib shakllantiradi. Demak, adabiyot darslarini zamonaviy talablarga mos ravishda olib borishda o‘yin texnologiyalari o‘z o‘rnini topgan bo‘lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Karimov H. “Adabiyot o‘qitish metodikasi”. – T.: O‘qituvchi, 2020.
2. Bobomurodova M. “Zamonaviy pedagogik texnologiyalar”, TDIU nashriyoti, 2019.
3. O‘zbekiston Respublikasi xalq ta‘limi vazirligi: “Adabiyot fani konsepsiyasi”, 2022.

4. Belinskiy V. Tanlangan asarlar: rus tilidan tarjima. –Toshkent. O'zDAVNashr. 1995. – 384 b.
5. Grigoriyev V. Poetika slovo. –Moskva. Nauka. 1979. –688 s.
6. Yoqubov H. Adibning mahorati. –Toshkent. Fan. 1966. – 240 b.